

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра спортивного туризму

Феленчак Ю.Б.

Правовий статус екскурсанта

Лекція з навчальної дисципліни

„ЕКСКУРСОЛОГІЯ”

**Для студентів спеціальності 242 Туризм
(спеціалізація «Туризмознавство»)**

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні кафедри
спортивного туризму

„31” серпня 2018 р. протокол № 1

Зав.каф

_____ А.О.Кухтій

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЕКСКУРСАНТА

1. Права та обов'язки екскурсантів.

Класифікація факторів ризику при здійсненні туристично-екскурсійного обслуговування.

Страхування та медична допомога.

1. Права та обов'язки екскурсантів

З юридичної точки зору, Закон «Про туризм» 15.09.95р. недостатньо конкретно визначав зв'язок з цивільним та іншим законодавством, особливо в контексті чіткого визначення обов'язків і прав туристів, підприємств з надання туристичних послуг, а також процедури компенсацій як українським, так і закордонним партнерам. Як з точки зору теорії юриспруденції, так, власне і практики туристичної діяльності, українська влада продемонструвала однобічний підхід. Закріпивши необхідність заходів забезпечення безпеки туристів, так і не було сформовано підґрунтя для того, щоб туристи відчували захищеність своїх прав, завдяки встановленню відповідної системи юридичних інструментів. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» 18.11.03 р. Статтею 25, на відміну від попереднього, визначає права та обов'язки як туристів, так і екскурсантів. При цьому слід відзначити, що впродовж 9-ти років, які відділяють прийняття відповідних законів, формулювання як прав, так і обов'язків набуло більшої чіткості і деталізованості (Табл.). До того ж чинний закон окремою статтею (Стаття 15) визначає обов'язковість фінансового забезпечення цивільної відповідальності (гарантія банку або іншої кредитної установи) туроператорів і турагентів перед туристами для забезпечення прав та законних інтересів громадян — споживачів туристичних послуг. Закон визначає, що така відповідальність стосується збитків, що можуть бути заподіяні туристу в разі виникнення обставин неплатоспроможності чи внаслідок порушення процесу про визнання банкрутом як туроператора, так і турагента, які пов'язані:

- 1) стосовно туроператора — ...з необхідністю покриття витрат туриста з його повернення в місце постійного проживання (перебування), відшкодування вартості ненаданих послуг, передбачених договором;
- 2) стосовно турагента — ... з необхідністю відшкодування вартості ненаданих послуг, передбачених договором;

Нині законодавчо встановлено, що мінімальний розмір фінансового забезпечення туроператора має становити суму, еквівалентну не менше ніж 20000 євро; туроператора, який надає послуги виключно з внутрішнього і в'їзного туризму — 10000 євро; турагента — 2000 євро. При цьому визначено, що відшкодування збитків, заподіяних туристу в разі виникнення обставин неплатоспроможності туроператора (турагента) чи внаслідок порушення процесу визнання його банкрутом, здійснюється

відповідною кредитною установою на підставі заяви туриста, договору на туристичне обслуговування (ваучера) та документів, що підтверджують невиконання туроператором (тур-агентом) договірних зобов'язань. Конкретизують механізми реального захисту прав споживачів і положення **Статті 20** стосовно істотних змін обставин, які дозволяють вимагати внесення змін або розірвання договору.

Між тим, усі зазначені положення не можна визнати такими, що безпосередньо стосуються правового регулювання екскурсійної діяльності. Непростим юридичним моментом у контексті правового статусу туристів, зокрема екскурсантів, є врегулювання відносин з іноземцями — споживачами як туристичних, так і екскурсійних послуг. Закон України «Про туризм» від 15.09.95 р. визначав, що статус іноземних туристів на території України регулювався Законом України «Про правовий статус іноземців» від 04.02.1994р. Однак, цей закон містив тільки загальні положення. Не вирішували проблеми їх деталізації, з огляду на специфіку туристичного та екскурсійного обслуговування, і постанови -Кабінету Міністрів України

- «Про Правила в їзду іноземців в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію» від 29.12.1995р.;
- «Про запровадження нового порядку оформлення візових документів для в їзду в Україну» від 20.02.1999р.

Особливо це стосувалося різних аспектів правових відносин, пов'язаних з тим, що значну кількість зарубіжних відвідувачів України, а, отже, потенційних споживачів екскурсійних послуг складають вихідці з країн СНД, з якими Україна (за виключенням Туркменістану) не має візового режиму. Певною мірою ситуація покращилася з появою Указу Президента від 15 червня 2001 р., яким в триденний строк іноземці мали зареєструватися. Але цей крок не отримав подальшого логічного розвитку.

2. Класифікація факторів ризику при здійсненні туристично-екскурсійного обслуговування.

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18.11.03 р. «...визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму та спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей...». А Стаття 13 уточнює, що «...Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України...».

Визначаючи безпеку в галузі туризму як «...сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний та інший стан забезпечення прав і

законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в галузі туризму...» Стаття 13 розкриває заходи, що вживаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування в цьому контексті. Серед них безпосередньо екскурсанти згадуються лише один раз:

«...забезпечення туристам (екскурсантам) можливості безперешкодного одержання медичної, правової та інших видів невідкладної допомоги, доступу до засобів зв'язку...»;

В цілому ж визначені напрями діяльності щодо забезпечення безпеки в галузі туризму логічно поширюються і на сферу екскурсійної діяльності.

Деталізовано і конкретно вимоги щодо забезпечення безпеки туристів і екскурсантів визначає Міждержавний стандарт ГОСТ 28681.3-95 «Вимоги щодо забезпечення безпеки туристів і екскурсантів». Цей нормативний документ було розроблено Технічним комітетом по стандартизації ТК № 199 «Туристсько-екскурсійне обслуговування» і внесено Управлінням стандартизації і сертифікації послуг Держстандарту Росії. 15 квітня 1995 р. За прийняття цього стандарту Міждержавною радою по стандартизації, метрології і сертифікації проголосували Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Російська Федерація, Таджикистан, Туркменістан, Україна. А 4 березня 1996 р. наказом Держкомстату України №99 його було введено в дію як державний стандарт України.

Цим документом визначено умови, за яких виникає ризик для життя і здоров'я людини при здійсненні туристично-екскурсійного обслуговування, а також фактори ризику. Вони класифікуються як:

- 3) травмонебезпека;
- 4) вплив навколишнього середовища;
- 5) пожежебезпека;
- 6) біологічний вплив;
- 7) психофізичне навантаження;
- 8) небезпека випромінювань;
- 9) хімічні впливи;
- 10) підвищена запиленість і загазованість;
- 11) інші фактори;
- 12) специфічні фактори ризику.

Крім того, що стандарт дає трактування сутності кожного з факторів ризику, даним документом закріплюються способи зниження негативної дії і попередження негараздів, пов'язаних з кожним з них, а також умови і методи здійснення контролю за виконанням правил безпеки.

3. Страхування та медична допомога

Відомо, що дієвим інструментом забезпечення впевненості туристів і екскурсантів щодо захищеності їх прав, інтересів і, особливо, безпеки є страхування. Сучасне нормативно-правове поле як туристичної, так і екскурсійної діяльності, крім встановленої Статтею 16 (Закон України

«Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18.11.03 р.) вимоги щодо обов'язкового страхування туристів (медичного і від нещасного випадку), включає:

- 13) Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р.;
- 14) постанови Кабінету Міністрів України
 - Про Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті від 14 серпня 1996р.;
 - Про порядок і умови проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів від 28 вересня 1996 р.;
 - Про Положення про моторне (транспортне) страхове бюро від 28 вересня 1996 р.;
 - Про порядок провадження діяльності страховиками посередниками від 18 грудня 1996 р.;
 - Про затвердження Порядку надання медичної допомоги іноземним громадянам, які тимчасово перебувають на території України від 28 січня 1997 р.;
 - Про вдосконалення Порядку надання медичної допомоги іноземним громадянам, які тимчасово перебувають на території України від 17 вересня 1997р.;
 - Про утворення державної спеціалізованої аварійно-рятувальної служби пошуку і рятування туристів від 11 грудня 1999 р.;
- 15) наказ Державного комітету України по туризму від 10 липня 1996р.;
- 16) Положення про пошуково-рятувальні служби суб'єктів туристичної діяльності, що спеціалізуються на організації туристських подорожей з використанням активних форм пересування туристів.

Рекомендована література

Основна:

1. В.В.Абрамов, М.М.Покогодна. Проблеми удосконалення системи підготовки і менеджменту персоналу екскурсійної сфери туристської галузі України – // Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. Вып. 75. Сер.:Экономические науки. – К.: «Техніка», 2007. – С. 203-211. – http://tourlib.net/statti_ukr/abramov.htm
2. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство. – К., 2007. – 464 с.
3. Каролоп О.О. Організація екскурсійної діяльності. – К.: Вид. центр КНЕУ, 2002. – 45 с.

Допоміжна:

1. Про туризм : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
2. <http://tourlib.net>
3. <http://pidruchniki.ws>
4. <http://testosvit.com/pidrychniki>